

Monipaikkaisuus ja Järvi-Pohjanmaan kunnat: Monipaikkaisuuden muodot ja arvioita vaikutuksista kunnan talouteen

8.4.2025

08Monipaikkaisuudella tarkoitetaan sitä, että yhden kiinteän asuinpaikan sijaan ihmiset viettävät arkea ja vapaa-aikaa useissa eri paikoissa sekä liikkuen näiden paikkojen välillä. Monipaikkaisuus koskettaa miljoonien suomalaisten elämää niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Monipaikkaisuus on monelle kunnalle suuri mahdollisuus, mutta ajantasaista tietoa asiasta on vasta vähän. Reaaliaikainen tieto auttaa muun muassa kuntien palveluiden kehittämisessä ja monipaikkaisuuden potentiaalin hyödyntämisessä.

Osana Järvi-Pohjanmaa monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi -hanketta toteutettiin kuntakysely viiden kunnan alueella Järvi-Pohjanmaalla joulukuu 2024 ja tammikuun 2025 välisenä aikana. Kyselyllä haettiin vastausta siihen, mitä monipaikkaisuudesta ja sen mahdollisuuksista alueella ajatellaan. Samalla kartoitettiin alueen tahtotilaa monipaikkaisuuteen liittyen.

Kysely lähetettiin Alajärven, Evijärven, Lappajärven, Soinin ja Vimpelin kunnissa yhteensä 80 henkilölle. Vastauksia saatiin yhteensä 21 kappaletta ja vastauksia tuli kaikista viidestä kunnasta. Vastausprosentti oli 26 %.

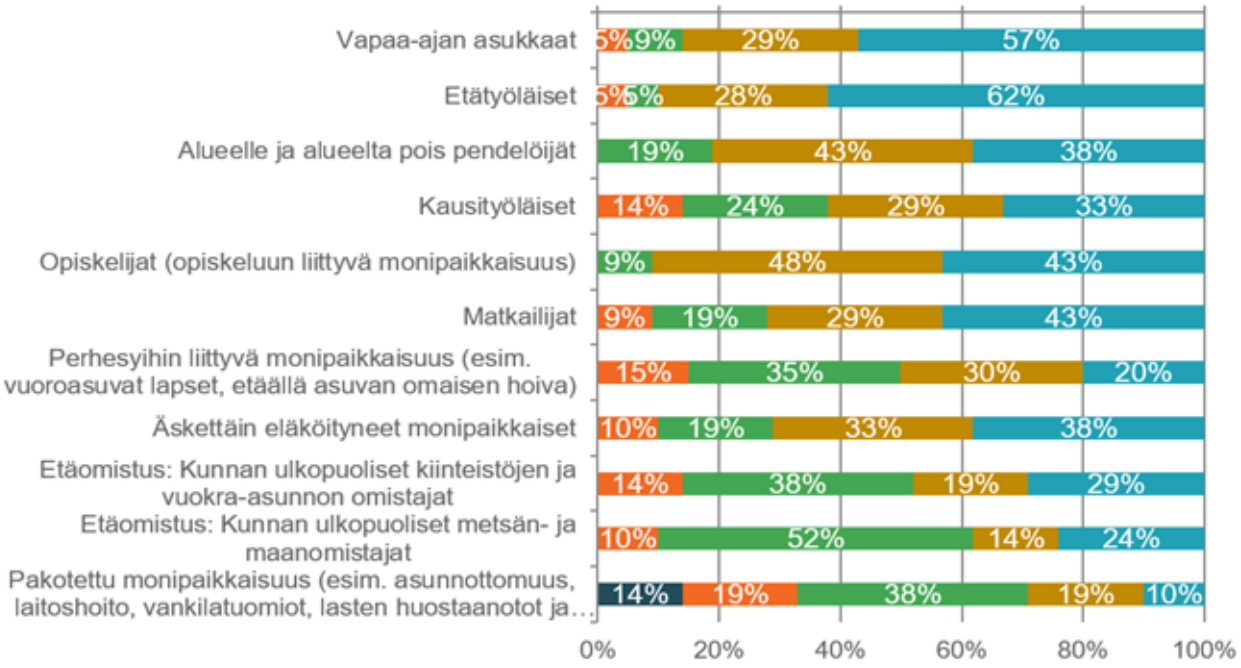
Järvi-Pohjanmaan kuntakyselyn kysymyksistä osa oli samoja kuin Kuntaliiton ja Itä-Suomen yliopiston yhteistyönä ja osana Kuntaliiton Erilaistuva KuntaSuomi 2025 -tutkimusohjelmaa toteutetussa kyselyssä Suomen kuntajohtajille (Saukkonen & Majoinen, 2022). Näin Järvi-Pohjanmaan vastauksia voidaan osittain

verrata näihin vastauksiin.

Tässä artikkelissa käsitellään kyselyn tulosten pohjalta monipaikkaisuuden erilaisia muotoja kunnissa sekä vastaajien näkemyksiä monipaikkaisuuden vaikutuksista kunnan talouteen.

Monipaikkaisuuden muodot kunnissa

Monipaikkaisuus mielletään Järvi-Pohjanmaan kunnissa vahvasti etätyön, vapaa-ajan asumisen ja opiskeluun liittyvän monipaikkaisuuden kautta (kuvio 1).

Kuvio 1. Näkemykset eri monipaikkaisten ryhmien tärkeydestä omassa kunnassa (Ei lainkaan tärkeä 1 – Erittäin tärkeä 5).

Monipaikkaisuuden muotoja arvioitiin viisiportaisen asteikon kautta (1 ei lainkaan tärkeä ja 5 erittäin tärkeä). Vastaajista sekä etätyöläisten että opiskelijoiden merkityksen näki omalle kunnalle tärkeäksi noin 90 % vastaajista (asteikon arvot 4 ja 5). Vastaajista 86 % näki vapaa-ajan asukkaat tärkeänä monipaikkaisuuden näkökulmasta. Vastauksissa oli selvä kolmen kärki.

Seuraavaksi tärkeimmiksi ryhmiksi monipaikkaisuuden kannalta koettiin alueelle ja alueelta pois pendelöijät (81 %), matkailijat (72 %) sekä äskettäin eläköityneet monipaikkaiset (71 %). Vastaajista 62 % näki kausityöläiset tärkeinä kunnille.

Vähemmän tärkeiksi arvioitiin perhesyihin liittyvät monipaikkaiset eli esimerkiksi vuoroasuvat lapset tai etäällä asuvan omaisen hoivasta huolehtivat (50 %) sekä kunnan ulkopuoliset kiinteistöjen ja vuokra-asuntojen omistajat (48 %).

Vähiten tärkeinä monipaikkaisuuden ryhminä kuntien kannalta nähtiin pakotettu monipaikkaisuus, esimerkiksi

laitoshoidossa olevat, huostaanotetut lapset ja pakolaiset (29 %) sekä kunnan ulkopuoliset metsän- ja maanomistajat (38 %). Pakotettu monipaikkaisuus jakoi mielipiteitä, sillä pakotetun monipaikkaisuuden osalta vastaukset jakautuivat kaikkein tasaisimmin asteikon eri vaihtoehtojen välillä.

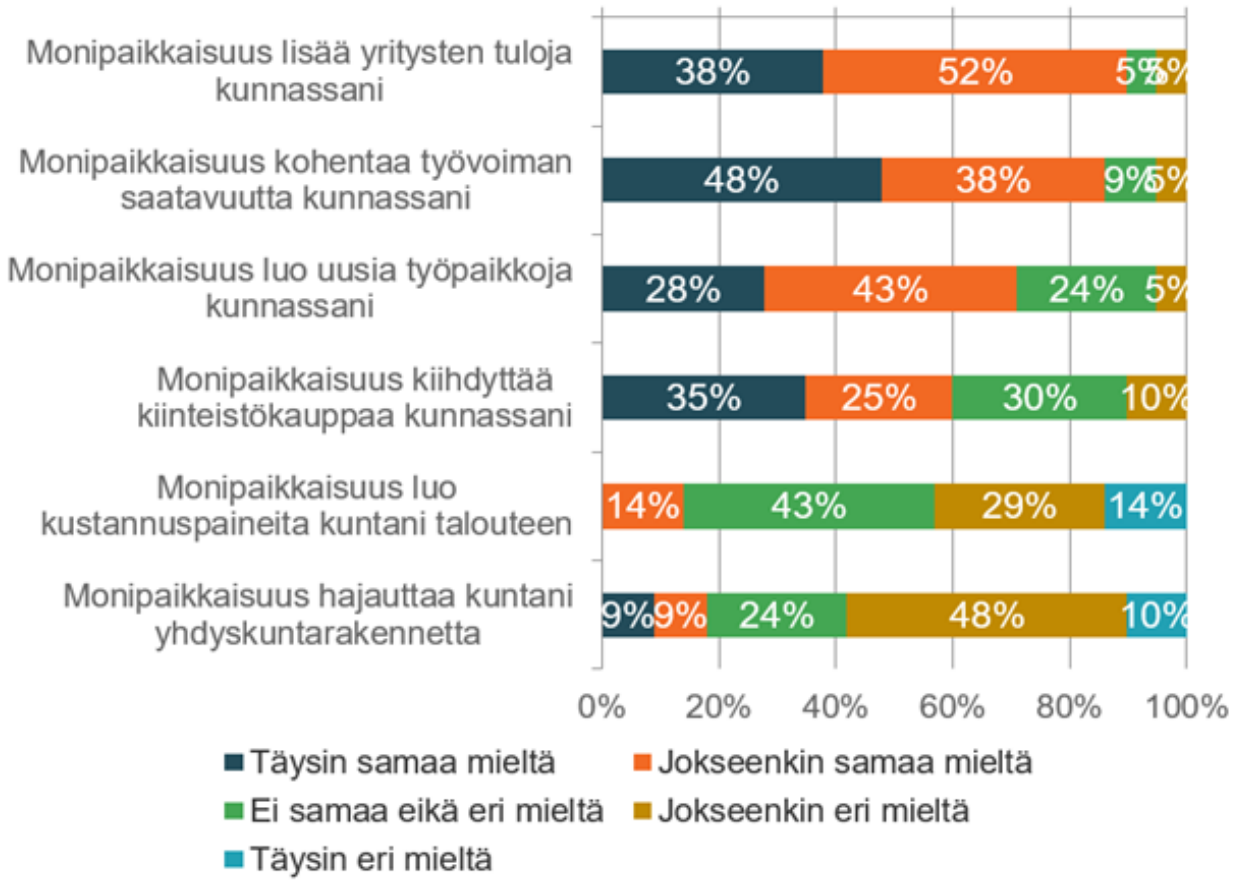
Järvi-Pohjanmaan kuntien tulos mukaili pitkälti Kuntaliiton ja Itä-Suomen yliopiston kyselyn tuloksia, joissa tärkeimmiksi monipaikkaisuuden muodoiksi koettiin vapaa-ajan asukkaat, etätyöläiset ja kausityöläiset (Saukkonen & Majoinen, 2022, s. 4-5). Järviseudulla on Etelä-Pohjanmaan mittakaavassa paljon järviä ja kesämökkejä. Hieman yllättäen vapaa-ajan asukkaat eivät kuitenkaan nousseet Järvi-Pohjanmaan kuntien vastauksissa tärkeimmäksi ryhmäksi.

Kyselyn vastauksia oli mahdollista tarkentaa avoimilla vastauksilla. Avoimissa vastauksissa mainittiin, että monipaikkaisuus asiana on ylipäätään tärkeä. Lisäksi todettiin, että tärkeimmässä asemassa ovat aktiivinen työikäinen väestö sekä opiskelijat. Pakotetun monipaikkaisuuden kohdalla yksi vastaajista ajatteli lähinnä pakolaisuutta. Toinen vastaajista nosti esiin, että *”Pieni paikkakunta tarvitsee kaikkia paikkakunnalla syystä tai toisesta olevia ihmisiä. Muuttotappiokuntana korostuu mökkiläisyys ja etäomistus. Jonkun verran toisen asteen koulut saavat aikaan opiskeluun liittyvää monipaikkaisuutta, mutta se saisi tietysti olla suurempaakin.”*

Avoimissa vastauksissa yksi kommentti nosti esiin, että *”Monipaikkaisuuteen liittyvät hyödyt eivät välttämättä konkretisoidu maaseudulla taloushyötyinä, mikäli maaseudulta puuttuvat palvelut, joita kuluttaa. Palveluiden ylläpitäminen on keskeistä monipaikkaisuuden houkuttelevuuden kannalta. Pitää olla syy elää ja vaikuttaa monipaikkaisesti.”*

Monipaikkaisuus ja talous

Järvi-Pohjanmaan kuntakyselyssä selvitettiin vastaajien näkemyksiä monipaikkaisuuden vaikutuksista kunnan talouteen kuuden väittämän avulla. Vastaajien oli myös mahdollista antaa tarkennuksia väittämiin liittyen. Vastausten perusteella monipaikkaisuuden katsotaan helpottavan työvoiman saatavuutta, lisäävän kunnassa toimivien yritysten tuloja sekä luovan uusia työpaikkoja (kuvio 2).

Kuvio 2. Näkemykset monipaikkaisuuteen liittyvistä talousväittämistä.

Vastaajista melkein puolet oli jopa täysin samaa mieltä sen väitteen kanssa, että monipaikkaisuus kohentaa työvoiman saatavuutta kunnassani. Vastaajista 90 % oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että monipaikkaisuus lisää kunnan yritysten tuloja. Vastaajista 71 % mielestä monipaikkaisuuden katsotaan myös luovan uusia työpaikkoja kuntaan. Monipaikkaisuuden nähtiin myös kiihdyttävän kiinteistökauppaa kunnissa. Tätä mieltä oli 60 % vastaajista.

Eniten hajontaa vastauksissa oli väitteen ”Monipaikkaisuus hajauttaa kuntani yhdyskuntarakennetta” osalta. Täysin samaa mieltä tämän väitteen kanssa oli noin 9 % vastaajista samoin kuin täysin eri mieltä oli noin 10 %. Kun mukaan otetaan myös jokseenkin eri mieltä olevat, niin väitteen kanssa eri mieltä oli lähes 60 % vastaajista. Enemmistö vastaajista ei siis nähnyt monipaikkaisuuden hajauttavan kunnan yhdyskuntarakennetta. Monipaikkaisuuden ei nähty myöskään tuovan merkittäviä kustannuspaineita kunnan talouteen, sillä tätä mieltä vastaajista oli noin 43 %. Kukaan vastaajista ei ollut tämän väittämän kanssa täysin samaa mieltä.

Järvi-Pohjanmaan kuntien tulos mukaili pitkälti Kuntaliiton ja Itä-Suomen yliopiston kyselyn tuloksia, joissa monipaikkaisuuden nähtiin erityisesti lisäävän yritysten tuloja ja kohentavan työvoiman saatavuutta (Saukkonen & Majoinen, 2022, s. 5-7).

Yhteenvetona voidaan todeta, että monipaikkaisuuden talousvaikutusten arvioitiin olevan pääosin myönteisiä kunnille. Talousväittämien tarkentavissa näkemyksissä nostettiin esille kuitenkin myös hieman epäröivämpi

näkökulma, jossa todettiin, että monipaikkaisuus voi kyllä viedä taloutta toiseenkin suuntaan.

Avoimissa vastauksissa tuli esille epäoikeudenmukaisuuteen viittaava kanta kuten *”Verotulot tulisi voida jakaa kuntien kesken suhteutettuna oleskeluun.”* Vastauksissa nousi esille myös se, että monipaikkaisuus voi olla elinehto kunnan olemassaololle ja elinvoimalle, vaikka se ei välttämättä määrällisesti ole kovin suurta.

Monipaikkaisuus ja Järvi-Pohjanmaan kunnat

Artikkelissa käsiteltiin monipaikkaisuuden erilaisia muotoja Järvi-Pohjanmaan kunnissa sekä näkemyksiä monipaikkaisuuden vaikutuksista kuntien talouteen. Kyselyn tuloksista on tulossa toinenkin artikkeli, joka keskittyy tarkastelemaan monipaikkaisuuden vaikutuksia kunnan palveluihin sekä monipaikkaisuuden, yhteisöllisyyden ja osallisuuden suhdetta.

Artikkeli on kirjoitettu osana Järvi-Pohjanmaa monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi -hanketta, joka on Euroopan unionin osarahoittama. Hanke on saanut Leader Aisapari ry:n myöntämää EU:n maaseuturahoitusta. Päätoteuttajana on Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja osatoteuttajina ovat Järviseudun koulutuskuntayhtymä sekä Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy. Kirjoittajat toimivat hankkeessa aluekehittämisen asiantuntijoina. Lue lisää hankkeesta: Järvi-Pohjanmaa monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi**Marjo Vistiaho**
Aluekehittäjä, Monipaikkaisuus-hankkeen projektipäällikkö
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Aana Vainio
Hankekoordinaattori, Monipaikkaisuus-hankkeen asiantuntija
Järviseudun koulutuskuntayhtymä

Elina Rantalahti
Kehittämispäällikkö, Monipaikkaisuus-hankkeen asiantuntija
Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu

Lähteet

Saukkonen P., & Majoinen K. (2022). Monipaikkaisuus kuntien voimavarana. Kuntaliiton julkaisusarja: Uutta kunnissa 6/2022. https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2213-monipaikkaisuus-kuntien-voimavarana